МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бізнес - адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Кваліфікаційна робота
бакалавра

на тему: «Механізми ЗЕД платежів при імпорті в умовах воєнного часу»

Виконав : студент 4 курсу, групи 6.0730-зед
спеціальності 073 менеджмент освітньої програми менеджмент зовнішньоекономічної діяльності
Гюнтер А.В.
Керівник: доцент кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, д. наук державного управління, доцент
Оргієць О. М.
Рецензент:завідувач кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, доктор наук з державного управління, професор
Бікулов Д. Т.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту
Кафедра бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр
Спеціальність 073 Менеджмент
Освітня програма Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
Д.Т. Бікулов
«____» _____2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Гюнтер Артем Володимирович

1. Тема роботи «Механізми ЗЕД платежів при імпорті в умовах воєнного часу»

керівник роботи: Оргієць О. М., доцент кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, доктор наук державного управління, доцент

затверджені наказом ЗНУ від 16.12.2024 року № 1966-с

2. Строк подання студентом роботи 01.06.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи навчальні посібники, монографії, періодичні та аналітичні вітчизняні та зарубіжні матеріали, фінансова звітність підприємства, інтернет ресурси

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ
2. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАТЕЖІВ У ВОЄННИЙ ЧАС

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 5 таблиць
7 рисунків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Оргієць О. М.		
2	Оргієць О. М.		

7. Дата видачі завдання 01.10.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Затвердження теми кваліфікаційної роботи у наукового керівника.	01.10.2024	
2.	Затвердження змісту роботи.	02.10.2024	
3.	Огляд літератури за темою кваліфікаційної роботи.	03.10.24-13.11.24	
4.	Розробка чернетки І розділу кваліфікаційної роботи.	14.11.24-23.12.24	
5.	Написання І розділу кваліфікаційної роботи.	24.12.24-31.01.25	
6.	Збір розрахунково-аналітичного матеріалу за темою.	01.02.25-21.02.25	
7.	Розробка чернетки ІІ розділу кваліфікаційної роботи.	22.02.25-20.03.25	
8.	Написання ІІ розділу кваліфікаційної роботи.	21.03.25-29.04.25	
9.	Оформлення кваліфікаційної роботи згідно вимог.	30.04.25-08.05.25	
10.	Попередній захист кваліфікаційної роботи.	09.05.2025	
11.	Проходження нормоконтролю.	10.05.25-31.05.25	
12.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру.	01.06.2025	
13.	Захист кваліфікаційної роботи.	червень 2025	

Студент _____ А. В. Гюнтер
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ О. М. Оргієць
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ Т. М. Магомедова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра: «Механізми ЗЕД платежів при імпорті в умовах воєнного часу», 40 стор., 2 розділи.

Актуальність тематики механізму платежів у зовнішньоекономічній діяльності зумовлена необхідністю швидкої оплати товару за зовнішньоекономічним контрактом та отримання відповідного платежу.

Для реалізації даного завдання необхідний повноцінний розвиток та використання інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності та міжнародного бізнесу, яка потрібна для зменшення видатків та збільшення маневрової спроможності підприємців у даному питанні.

Метою роботи є консолідація інформації про механізми платежів у зовнішньоекономічній діяльності.

Для досягнення мети необхідно виконати наступні завдання:

- проаналізувати існуючі механізми та вид платежів у зовнішньоекономічній діяльності:
- проаналізувати основу платежів та відповідні привиди для них;
- розглянути сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності в Україні;
- встановити необхідні напрямки інновацій та використання нових форм та методів розрахунку.

Об’єкт – зовнішньоекономічна діяльність підприємств в Україні.
Предмет – платежі при здійсненні операційної діяльності підприємств.

В роботі розглянуті теоретичні та практичні аспекти фінансових операцій, документація та інфраструктура зовнішньоекономічної жіяльності.

ПЛАТІЖ, МИТО, РИНОК, ПІДПРИЄМСТВО, ПОДАТКИ, МИТНИЦЯ, ЦІНА.

ABSTRACT

Bachelor's qualification work on the topic: "Mechanism of foreign trade paymets in wartime conditions" is due to the complications of banking connections during wartime: both in terms of internal logistics and in export-import operations.

The alcoholic beverage market is one of the most priority and budget-forming sectors of the food industry in Ukraine. This also determines the fact that the state regulates the activities of its subjects and the market as a whole both at the legislative level and through other mechanisms. The purpose of this work is to develop and implement an optimal mechanism for transporting excise products across borders and within countries.

To achieve the goal, the following tasks were set and completed:

- analyze the theory and specifics of the movement of excise products;

- systematize statistics and dynamics of excise product circulation;

- consider the alcohol market;

- to formulate recommendations for the alcohol market and the enterprise operating in the market during wartime.

The object of the study is the market of excise products - alcoholic beverages.

The subject of the study is the enterprise operating in the alcohol market and acting as the relevant logistics operator.

The work used general scientific and specific research methods: statistical, monographic, abstract-logical and others.

TAXES, MARKET, ENTERPRISE, CUSTOMS, DEMAND.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА ПОЗНАЧЕНЬ

FOB – free on board

FAS – free alongside

ПДВ – податок на додану вартість

СОТ – світова організація торгівлі

LC – документарний акредитив

ВМД – вантажна-митна декларація

ТПП – торгово-промислова палата

ТТН – товарно-транспортна накладна

МП – митний пост

ФМО – форс-мажорні обставини

EBITDA – прибуток за вирахуванням податків та амортизаційних відрвахувань

ЗМІСТ

ВСТУП……..8
РОЗДІЛ 1 ВИДИ ТА ФОРМИ РОЗРАХУНКІВ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМ СТВА……11
1.1. Загальний стан ЗЕД в Україні……..11
1.2. Зовнішньоекономічна діяльність України в період війни…….17
РОЗДІЛ 2 ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОЗРУХУНКІВ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ……..22
2.1. Сучасні механізми платежів в зовнішньоекономічній діяльності..22
2.2. Механізми оподаткування ЗЕД в Україні……..27
2.3. Формування митної вартості та індикативних цін……30
2.4. Нові форми банківських операцій……..33
ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ……36
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ……39

ВСТУП

Актуальність теми «Механізми ЗЕД платежів при імпорті в умовах воєнного часу» зумовлена необхідністю швидкого обігу грошових коштів в експортно-імпортних операціях та уникнення проблем з заходами валютного контролю, відповідних санкцій та ускладнень руху товарів.

Характерною рисою глобалізації світової економіки є гармонізація та уніфікації національних податкових та митних систем з метою реалізації податкової та митно-тарифної політики, яка б стала приваблива для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, інвесторів та одночасно забезпечувала фіскальні потреби національних бюджетів.

Внаслідок поглиблення глобалізації все більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності прагнуть зміцнити або зайняти домінантну позицію на світових товарних ринках, спрямовуючи значні фінансові ресурси за кордон. Тому чимало держав намагаються скоординувати податкову та митну системи таким чином, щоб створити привабливі умови для нарощення експортної зовнішньоекономічної діяльності та забезпечити іноземним інвестиціям режим найбільшого сприяння. Значний науковий та практичний інтерес також становлять питання оптимізації податкового тягаря на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також усунення міжнародного подвійного оподаткування та повнішого дотримання у сфері митного оподаткування принципів, які вироблені податковою теорією та використані при формуванні вітчизняної податкової системи.

Теоретичне підґрунтя до розуміння проблем пов'язаних з оподаткуванням зовнішньоекономічної діяльності досліджували у працях відомі закордонні економісти-науковці: Д. Кейнс, Д. Рікардо, А. Сміт, А Файоль, Б. Олін, Дж. Мілль, М. Познер, П. Кругман, С. Ліндер та інші. Різноманітні аспекти оподаткування зовнішньоекономічних операцій

розкрито у працях українських науковців: В. Андрущенка, І. Бережнюка, А. Войцещука, О. Гребельника, Ю. Іванова, А. Крисоватого, С. Кваші, А. Філіпенка, В. Федосова та інших.

Метою даної роботи є розробка та впровадження оптимального механізму здійснення платежів, який дозволить забезпечувати мінімальне заморожування оборотних коштів.

Для досягнення мети були поставлені та виконані наступні завдання:

- проаналізувати теорію та специфіку ЗЕД платежів;
- систематизувати статистику та динаміку ЗЕД в Україні;
- розглянути види та форми платежів;
- сформулювати рекомендації для підприємства харчової промисловості в період воєнного часу.

Об’єктом дослідження виступає зовнішньоекономічна діяльність підприємства в умовах воєнного часу.

Предметом дослідження дипломної роботи виступає розрахункова діяльність підприємства в умовах ЗЕД.

Проаналізовано нормативні акти, які регулюють порядок розрахунків в валюті в Україні, зокрема Податковий кодекс та закони України, та останні зміни, що були ухвалені Верховною Радою України. Для визначення сучасного стану платежів розглянуто динаміку обсягів розрахунків продажів та частки платежів українських товарів на внутрішньому ринку в динаміці у період з 2010 до 2020 рр.

Визначено, що в динаміці зовнішньоекономічної діяльності переважають розрахунки в доларах (55%) , євро (40%) та інших валютах, переважно у польських злотих. Переважають прямі платежі у вигляді передплати повної або часткової.

Проведений аналіз виявив, що існує необхідність в активізації банківського кредитування зовнішньоекономічних операцій в іноземних

валютах та короткострокового кредитування на період здійснення угоди та митного оформлення товару.

Сформульовано основні тенденції розвитку ринку банківських послуг, використання нових захищених методів електронних платежів, які пов’язані із технологіями доставки та дропшипингом.

Пропонується процедури страхування експортних ризиків та спрощені варіанти доступу на валютний ринок.

РОЗДІЛ 1
ВИДИ ТА ФОРМИ РОЗРАХУНКІВ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Загальний стан ЗЕД в Україні

Зовнішньоекономічна діяльність (далі – ЗЕД) є рушійним важелем забезпечення підприємств міжнародними замовленнями та клієнтами, що здатний задовольнити постійно зростаючу потребу у збільшенні економічної вигоди.

Згідно зі статтею 377 Господарського кодексу України, «зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання є господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном та/або робочою силою» [1]. У статті 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» це поняття окреслене як «діяльність суб’єктів господарської діяльності України та іноземних суб’єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами» [2]. Відтак, особливостями віднесення операцій до сфери зовнішньоекономічної діяльності є здійснення таких операцій при перетині майна та /або робочої сили митного кордону України, та взаємовідносиниміж іноземними суб’єктами та суб’єктами господарювання України. Будь-які взаємовідносини будуються в процесі здійснення між суб’єктами операцій, які взаємовигідні та формують відповідну сферу їх діяльності [3].

Як економічна категорія зовнішньоекономічна діяльність, на нашу думку, це вид господарської діяльності суб’єкта господарювання, яка

юридично пов'язана з іноземним суб'єктом (суб'єктами), що здійснюється за межами за межами або в межах національного митного простору, та спрямована на отримання економічної вигоди за допомогою поєднання факторів виробництва в процесі розробки та реалізації програми виходу на зовнішні ринки та проведення на них виробничої, збутової, інвестиційної, кредитної та іншої діяльності, результати якої призначені для реалізації на закордонному ринку. На додаток, в економічній літературі зовнішньоекономічну діяльність відносять до традиційних функцій держави.

У сучасних умовах зовнішньоекономічна діяльність держави є системою соціально-економічних відносин, що складаються при обміні ресурсами всіх видів між державами. Та її суб'єктами господарювання, що виходять за межі однієї країни та регулюються як на державному, так і на наддержавному рівнях.

Соціально-економічні відносини включають всі аспекти соціально-економічного життя держави – виробництво, торгівлю, інвестиційну сферу, фінанси, науково-технічне співробітництво, освіту, культуру тощо.

Виходячи з вище сказаного, зовнішньоекономічну діяльність можна охарактеризувати комплексом загальних та специфічних ознак.

До перших належать ознаки, які вирізняють господарську діяльність з поміж інших видів суспільної діяльності, а це – ініціативність, цілеспрямованість, самостійність, відповідальність, ризикованість. Іншу з групу формують ознаки, за якими ЗЕД відрізняють від господарської діяльності, зокрема, до них можна віднести:

– суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності є національні та іноземні суб’єкти господарської діяльності;

– здійснення як на території національного митного простору, так і за її межами, як з перетином митного кордону, так і без такого перетину;

– здійснення в торговельній (обмін товарами, роботами, послугами), інвестиційній, валютно-фінансовій, виробничо-промисловій, науково-технічній та культурно-освітній сферах;

– побудова на підприємницьких та/або непідприємницьких взаємовідносинах між її суб'єктами й має на меті отримання економічної вигоди та/або досягнення соціального ефекту;

– врегулювання нормами національного законодавства країн походження її суб'єктів, нормами національного законодавства країн, в яких провадиться зовнішньоекономічна діяльність, а також нормами міжнародного публічного та приватного права.

Слід зауважити, що ЗЕД – це складна соціально-економічна система зі своєю внутрішньою будовою різних співзалежних елементів.

Своєю чергою ці елементи мають зовнішні зв'язки та взаємодії різної інтенсивності, що перебувають в постійному русі та розвитку.

Традиційно виділяють дві підсистеми (складові) ЗЕД: зовнішньоторговельну та міжнародну виробничо-інвестиційну діяльність.

Базовою складовою зовнішньоекономічної діяльності в Україні є зовнішня торгівля.

Оцінити стан та тенденції розвитку зовнішньоторговельної діяльності можна за допомогою системи статистичних та розрахункових показників, які, на нашу думку, доцільно об'єднати у п'ять груп, а саме:

1) показники, що характеризують масштаби зовнішньоторговельної діяльності країни;

2) показники, що характеризують структуру зовнішньоторговельної діяльності країни;

3) показники, що характеризують рівень залучення країни у глобальну торговельну систему;

4) показники, що характеризують зовнішньоторговельну безпеку країни;

5) показники, що засвідчують результати від здійснення зовнішньоторговельної діяльності [4].

Україна фактично включилась у зовнішньоторговельні зв'язки із набуттям у 1991 р. незалежності. Цей процес відбувався у не однозначних умовах. З одного боку, для ефективного входження на світові товарні ринки

Україна мала ряд потенційних переваг, зокрема: вигідне географічне положення, розгалужена транспортна інфраструктура рухомого складу, багаті природні ресурси, сприятливі природно-кліматичні умови, досить кваліфікована та дешева робоча сила, значний потенціал у міжнародній спеціалізації в галузях АПК, ракетобудування тощо. А з іншого боку, скористатись цими перевагами було вкрай важко, через ряд обставин, як:

- високий рівень конкуренції на світових товарних ринках,
- слабке та нераціональне залучення країни до системи міжнародного поділу праці, висока ресурсомісткість виробництва;
- не адаптованість вітчизняного законодавства як до європейського, так і до міжнародного;
- недостатність фінансових ресурсів та залежність від міжнародних фінансових організацій;
- наявність бюрократичних перешкод, корумпованість державних службовців;
- внутрішня політична нестабільність тощо.

Як наслідок, Україна спромоглась закріпитись лише на нижчому рівні світових товарних ринків – ринку мінерально-сировинних товарів та здобула статус транзитивної країни у міжнародній торгівлі послугами.

Дані офіційної статистики (табл. 1.1.), свідчать, що обсяги операцій України на світових товарних ринках у 2021 р. склали 160125 млн дол США, що на 48,7% більше ніж у 2017 році. Обсяговий приріст характерний як для операцій з торгівлі товарами, так із торгівлі послугами.

Але обсяги торгівлі товарами вищі, ніж за послугами. Якщо, розглядати товаропотоки в розрізі напрямів руху (експорт, імпорт), то прослідковується, той самий тренд – нарощення обсягів торгівлі.

Водночас можна спостерігати інший тренд негативного характеру – обсяги імпорту товарів.

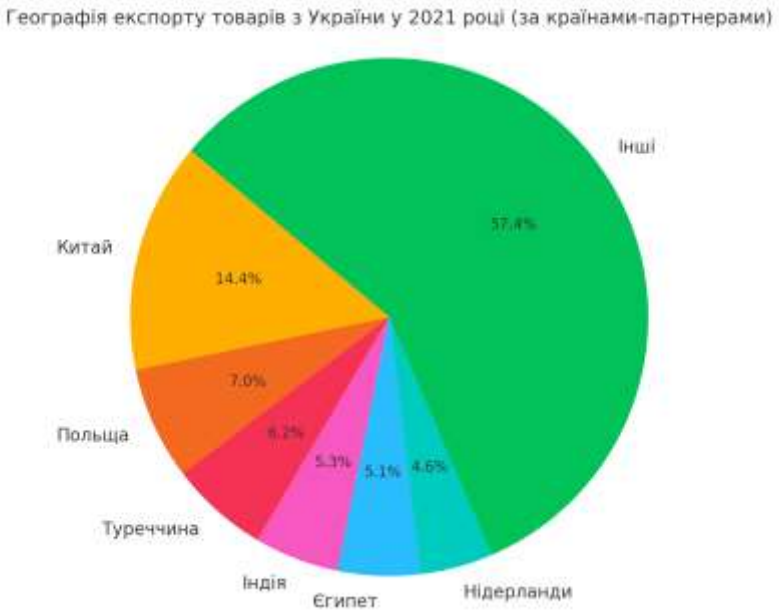

Рис.1.1. – Географія експорту товарів з України

У 2021 році Україна значно активізувала свою присутність на світових товарних ринках. Цей період став ключовим для відновлення зовнішньоекономічної діяльності після пандемічного спаду 2020 року.

Зростання цін на сировинні товари, стабілізація глобальної торгівлі та сприятлива кон’юнктура дозволили Україні збільшити обсяги експорту, що стало вагомим чинником для підтримки макроекономічної стабільності держави.

Табл.1.1

Структура експорту продукції з України

Категорія товарів	Обсяг експорту (млрд дол. США)	Частка у загальному експорті (%)
Чорні метали	13.9	20.4
Зернові культури	12.3	18.1
Руди та концентрати	6.9	10.1
Олія соняшникова	6.4	9.4
Машини й електроприлади	4.7	6.9
Жири та інші олії	2.1	3.1
Інше	21.8	32.0

Натомість у зовнішній торгівлі послугами профіцит – експорт перевищує імпорт. І це слугує своєрідним компенсатором викривлень у зовнішній торгівлі товарами.

Вищезазначений напрям залежить від недосконалої структури конкурентних переваг національної економіки, що призводить до проблем цінових факторів та порівняльних переваг у вартості людських та природних ресурсів [5]. На жаль, треба констатувати той факт, що участь України є не ефективною, на що вказує від’ємне зовнішньоторговельне сальдо, яке формується з року в рік, але з різною динамікою – спадаючи або зростаючи.

Підтвердженням цього факту є значення коефіцієнта покриття експортом імпорту, що нижче за граничне значення.

Однак, слід також зазначити, що у 2021 р. значення вище зазначених показників ефективності зовнішньої торгівлі суттєво покращились.

1.2. Зовнішньоекономічна діяльність України в період війни

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року спричинило кардинальні зміни в економіці країни.

Однією з найбільш вразливих сфер стала зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД), яка зіткнулася з масштабними викликами: блокада портів, руйнування логістичних шляхів, падіння експорту в прифронтових регіонах та порушення міжнародних контрактів. Разом з тим, уже з другої половини 2022 року та протягом 2023–2024 років українська зовнішня торгівля почала поступово адаптуватися до нових умов, демонструючи гнучкість, інерцію стійкості та стратегічну переорієнтацію.

У 2022 році експорт товарів з України скоротився майже на 35% порівняно з 2021 роком і становив приблизно 44 млрд дол. США. Найбільшого удару зазнали аграрний та металургійний сектори через блокаду морських портів, окупацію частини промислового Сходу і Півдня, а також руйнування виробничих потужностей.

Уже в 2023 році, завдяки альтернативним логістичним маршрутам через Польщу, Румунію, Словаччину, Угорщину та морські шляхи з портів Дунаю, експорт почав відновлюватися.

В експорті зросла частка продуктів переробки, водночас скоротився експорт металів. В імпорті домінували паливо, генератори, трансформатори, гуманітарна і військова продукція. Географічно ЗЕД остаточно переорієнтувалася на країни ЄС, США, Туреччину, Китай. РФ і Білорусь зникли з кола торговельних партнерів. Торговельне сальдо залишалося негативним, проте поточний рахунок підтримувався завдяки міжнародній допомозі.

Таким чином, ЗЕД України у 2022–2023 роках пройшла трансформацію під тиском війни, але зберегла основні ринкові позиції

через адаптивність, євроінтеграцію та стратегічну підтримку з боку партнерів.

Табл.1.2. - Динаміка зовнішньої торгівлі України (2021–2023)

Рік	Експорт (млрд дол. США)	Імпорт (млрд дол. США)	Сальдо (млрд дол. США)
2021	68.1	72.8	-4.7
2022	44.0	55.3	-11.3
2023	46.9	61.2	-14.3

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України податкові доходи зведеного бюджету не зросли, а скоротились на 24% або ж на 30,4 млрд грн до 94,4 млрд грн. Найбільше впали податки з імпортних товарів: імпортний ПДВ становив всього 22% від показника березня 2021 року або ж 7 млрд грн. Імпортний акцизний податок – 20% або ж 1,5 млрд грн. Ввізне мито – 12% або ж 0,4 млрд грн.

У сучасних умовах основним завдання удосконалення системи оподаткування митних платежів є гармонізація митного законодавства України до норм і правил фіскальної системи країн-членів Європейського Союзу.

Рис. 1.2. – Динаміка зовнішньої торгівлі

У період повномасштабної війни з 2022 року в Україні, попри загальне економічне падіння, низка галузей не лише зберегли стабільність, а й отримали значний імпульс до розвитку. Це стало можливим завдяки адаптивності бізнесу, державній підтримці, міжнародній допомозі та структурній зміні попиту. Нижче подано ключові сфери, що розвинулись у воєнний час.

Оборонно-промисловий комплекс (ОПК) за рахунок:

- розширення внутрішнього виробництва БПЛА, дронів-камікадзе, засобів зв'язку, бронетехніки, боєприпасів.
- залучення приватних ініціатив та контрактів з МОУ.

Поява малого оборонного бізнесу ("гаражні стартапи") та технопарків.

Державні замовлення стимулювали імпортозаміщення в обороні.

Енергетика та енергетична інфраструктура ОТГ.

Розвиток локальної генерації: генератори, малі сонячні станції, накопичувачі енергії. Попит на обладнання для альтернативної енергетики та систем автономного живлення (особливо в приватному секторі, лікарнях, військових частинах). Активна підтримка донорських програм (USAID, ЄС) у галузі енергетичної стабільності.

Логістика і транспорт, міжнародні перевезення за рахунок переналаштування логістики на західні кордони: розвиток авто- та залізничних перевезень через Польщу, Румунію, Словаччину.

Підвищений попит на послуги внутрішньої доставки, зокрема гуманітарної та військової. Розвиток портів на Дунаї (Ізмаїл, Рені), зростання експорту агропродукції через альтернативні морські коридори.

Будівельна галузь у форматі відновлення/укріплення та створення захисних споруд.

Незважаючи на загальне скорочення, будівництво оборонних споруд, логістичних хабів, тимчасового житла дало імпульс виробникам бетону,

металоконструкцій, модульних рішень. Участь міжнародних структур у проектах реконструкції та розвитку.

ІТ та цифрові сервіси, автоматизація управління через такі функції як gопит на цифрову безпеку, шифрування, військову аналітику, розробку ПЗ для армії. Розвиток систем управління військовими та гуманітарними логістичними процесами.

Так, експорт ІТ-послуг залишився відносно стабільним (близько 7 млрд дол. у 2023 році).

Динаміку показує агросектор, адаптований до умов війни. Попри окупацію частини земель, Україна зберегла статус одного з головних експортерів зерна, кукурудзи та олії.

Активізувалась переробка сільгосппродукції: борошно, консерви, крупи. Запроваджені державні програми кредитування (єРобота, «5-7-9%»), підтримка малого фермера.

Табл.1.3.

Галузі, що отримали розвиток у період війни

Сфера	Ключові напрямки розвитку
Оборонно-промисловий комплекс	Дрони, бронетехніка, боєприпаси, «гаражна зброя»
Енергетика та автономне енергозабезпечення	Генератори, СЕС, накопичувачі, автономне живлення
Логістика і транспорт	Західна логістика, дунайські порти, внутрішня доставка
Будівництво (укріплення, відновлення)	Фортифікації, тимчасове житло, логістичні хаби
ІТ та цифрові сервіси	Кібербезпека, військове ПЗ, системи зв'язку
Агросектор (адаптація, переробка)	Експорт зерна, переробка, малі фермери
Легка промисловість (військова продукція)	Форма, амуніція, намети, термобілизна
Фармацевтика та медичне забезпечення	Медикаменти, аптечки, внутрішнє виробництво

Текстиль і легка промисловість (особливо військового призначення). Розвиток виробництва форми, бронежилетів, термобілизни, наметів, спорядження.

Переорієнтація на забезпечення ЗСУ, ТРО, волонтерських формувань. Частково замінили імпортну продукцію завдяки мобільності та локальності виробництв. Фармацевтика та медичне забезпечення, реабілітація.

Збільшення потужностей з виробництва базових медикаментів, медичних засобів та аптечок. Імпортозаміщення ряду позицій через обмеження доступу до іноземних постачальників. Стратегічні поставки в межах гуманітарних програм (МОЗ, міжнародні донори).

Війна змінила економічну карту України, оголивши слабкі сторони, але й підсвітивши нові точки росту. Під тиском форс-мажору розвиваються саме ті сектори, які мають високу мобільність, адаптивність та значення для національної безпеки. У довгостроковій перспективі ці галузі можуть стати фундаментом нової воєнно-стійкої економіки України.

Найбільшими проблемами для підприємців є нестача оборотних коштів для проведення експортно-імпортних операцій, розрахунків з контрагентами та сплати митних платежів.

Для подолання означених проблем необхідно забезпечити розробку та впровадження сучасного механізму взаємодії з контрагентами та банками з доступом до валютного ринку.

Діяльність фірми в умовах війни зі здійснення митних платежів потребує застосування специфічних функцій менеджменту та точності у проведенні операцій.

РОЗДІЛ 2
ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОЗРУХУНКІВ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Сучасні механізми платежів в зовнішньоекономічній діяльності

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) є важливою складовою економіки України, а питання способів розрахунків у міжнародних контрактах — одним із ключових факторів ефективності та безпеки таких операцій. У світовій практиці та в межах українського законодавства застосовуються кілька основних форм розрахунків, які забезпечують виконання фінансових зобов’язань між експортером та імпортером. Правильний вибір методу залежить від рівня довіри, країни контрагента, умов контракту, галузевої специфіки та ризиків.

Банківський переказ (авансовий або постфактум) - це найпоширеніша форма розрахунків у практиці українських експортерів і імпортерів. Компанія-імпортер перераховує кошти на рахунок експортера, як правило, у доларах США або євро.

Можливі два основні варіанти:

- авансовий платіж — використовується при довірі до контрагента, ризик для імпортера;
- після платіж — експортер несе ризик неоплати, але зміцнює конкурентну позицію.

Переваги: простота, швидкість, контроль банку. Недоліки: відсутність гарантій, ризик шахрайства або невиконання зобов’язань.

Акредитивна форма розрахунків – найбільш безпечна для продавця.

Документарний акредитив (letter of credit) — форма, за якої банк імпортера гарантує платіж експортеру при виконанні умов контракту (подача документів, що підтверджують відвантаження).

Це безпечний механізм, особливо у торгівлі з країнами Близького Сходу, Африки, Азії. Переваги - банківська гарантія, зниження ризиків для обох сторін. Недоліки - висока вартість банківських послуг, складність оформлення. Інкасо - (документарне інкасо).

Це інструмент, за якого експортер передає документи до банку імпортера з інструкцією видати їх лише після оплати або акцепту векселя. Застосовується в торгівлі з перевіреними партнерами.

Переваги - менша вартість порівняно з акредитивом. Недоліки- банк не гарантує платіж, лише діє як посередник.

Бартер та зустрічна торгівля використовуються нерідко в умовах валютних обмежень або з санкційними країнами українські компанії змушені використовувати бартер (натуральний обмін товарами) або зустрічну поставку (товар на товар у межах різних контрактів).

Переваги дає можливість обійти валютні бар’єри. Недоліки, це - складна логістика, непрозора оцінка вартості, податкові ризики.

Розрахунки через фінансових посередників та платіжні системи.

Під час війни та обмежень доступу до деяких банківських систем українські компанії дедалі частіше користуються:

- рахунками в банках країн ЄС, Туреччини, Грузії;
- міжнародними фінтех-сервісами (Wise, Payoneer, Revolut — де це дозволено);
- рахунками у криптовалюті (обмежене використання для несанкційних операцій).

Законодавчі вимоги складаються з нормативної бази ЗЕД та валютного контролю.

Розрахунки у зовнішній торгівлі в Україні регулюються:

- Законом України “Про валюту і валютні операції” (2018);
- Правилами НБУ щодо валютного контролю;
- контрактами та Інкотермс 2020, що визначають відповідальність сторін.

Станом на 2024 рік діє обов’язкова вимога щодо повернення валютної виручки у 180-денний строк, а також суворий моніторинг валютних операцій в умовах воєнного стану.

Українські компанії в умовах війни змушені швидко адаптуватися до нових викликів у ЗЕД, зокрема в сфері фінансових розрахунків. Найбільш надійними лишаються акредитиви та авансові банківські перекази з контрагентами з ЄС, США та стабільних ринків. Водночас спостерігається переорієнтація на альтернативні платформи, фінтех-рішення і валютні хаби.

Успішність зовнішньоекономічного контракту сьогодні залежить не лише від ціни чи логістики, а й від того, наскільки безпечною та юридично захищеною є форма розрахунку.

Табл.2.1

Порівняння форм розрахунків у ЗЕД

Форма розрахунку	Переваги	Недоліки
Банківський переказ	Швидкість, простота, контроль банку	Відсутність гарантій, високі ризики
Документарний акредитив	Банківська гарантія, захист обох сторін	Дорожнеча, складність оформлення
Інкасо	Низька вартість, контроль через документи	Відсутність гарантії платежу, лише посередництво
Бартер / зустрічна торгівля	Обхід валютних обмежень, гнучкість	Складна логістика, непрозора оцінка
Фінтех-рішення / платіжні платформи	Мобільність, швидкість, доступ до глобальних клієнтів	Не завжди відповідає нормам НБУ, обмежена юрисдикція

Приклади з практики застосування форм розрахунків у ЗЕД.

Документарний акредитив - постачання українського обладнання до Близького Сходу. Український виробник електротехнічного обладнання уклав контракт із дистриб'ютором з ОАЕ. Через високу суму контракту (1 млн дол. США) сторони погодили розрахунок через підтверджений безвідкличний акредитив. Це дозволило уникнути передплати і знизити ризик для обох сторін.

Банківський аванс - експорт зерна до Туреччини

Аграрна компанія з Одеської області у 2023 році уклала контракт з турецьким трейдером. Контракт передбачав 100% авансову оплату, після чого вантаж відвантажили через порт Ізмаїл.

Інкасо - поставка кабельної продукції до Польщі

Львівське підприємство передало документи через PKO Bank Polski, який видав їх імпортеру лише після оплати. Це дозволило зекономити банківські витрати та зберегти контроль за поставкою.

Бартер- постачання обладнання в Грузію в обмін на горіхи.

Компанія з Івано-Франківська уклала зустрічні угоди — техніка в Грузію, горіхи — до Польщі. Оцінка вартості велася у євро, але розрахунок був натуральним.

Фінтех-платформа - IT-послуги в США через Payoneer

Київська IT-компанія використовує сервіс Payoneer для прийому платежів від американських замовників. Це забезпечує гнучкість і швидкість розрахунків.

Механізм проведення валютного платежу за зовнішньоекономічним контрактом та схема основних етапів валютного платежу передбачають декілька обов'язкових етапів з відповідними банківськими процедурами.

Такі процедури є універсальними правилами на валютному ринку та виконуються банками автоматично.

Рис.2.1 – схема проведення платежів у валюті

Загальна процедура проведення ЗЕД-платежу в валюті за контрактом.

1. Укладання ЗЕД-контракту між резидентом та іноземним контрагентом.

2. Подача контракту та підтвердних документів до банку для відкриття валютного нагляду.

3. Подання заявки на купівлю валюти (за необхідності) відповідно до інвойсу або рахунку.

4. Проведення банком валютного нагляду: перевірка строків, відповідності платежу умовам контракту.

5. Проведення самого валютного платежу — через банківський переказ, акредитив, інкасо або інші форми.

6. Завершення валютного контролю після виконання зобов’язань та подання підтверджуючих документів.

2.2. Механізми оподаткування ЗЕД в Україні

У зовнішньоекономічній діяльності підприємств механізми оподаткування експорту та імпорту мають визначальне значення. Вони не лише впливають на вартість операцій та рівень конкуренції, а й виступають інструментом реалізації митної, податкової та економічної політики держави. В Україні податки на ЗЕД-операції регулюються Митним кодексом, Податковим кодексом України та угодами про вільну

торгівлю. Нижче представлена таблиця, що відображає основні аспекти оподаткування.

Табл.2.1 - Порівняльна таблиця оподаткування ЗЕД-операцій

Операція	ПДВ	Мито	Акциз	Особливості
Експорт	0%	Відсутнє (крім винятків)	Немає	ПДВ відшкодовується експортеру
Імпорт	20% (до митної вартості)	За ставками МК	Залежить від товару	Митна вартість + доставка + страхування
Імпорт підакцизних товарів	20% + акциз	Мито + акциз	Так	Додатковий контроль і ліцензування
Імпорт за спецрежимами	може бути звільнений	Знижене або 0%	Звільнення можливе	Стосується обладнання, генераторів, БПЛА тощо

Українське законодавство дотримується принципу стимулювання експорту, тому оподаткування є ліберальним:

Основні положення:

- експорт товарів звільнений від ПДВ (ставка 0%), згідно з п. 195.1.1 ПКУ.
- експортери мають право на бюджетне відшкодування ПДВ (податковий кредит), що сплачувався у вартості сировини, енергоносіїв, комплектуючих.

Митні платежі при експорті, як правило, не стягуються (винятки — експорт лісу-кругляка, металобрухту, окремих сільськогосподарських продуктів).

Особливості оподаткування експорту є чистою протекцією.

Для застосування ставки 0% ПДВ підприємство має підтвердити факт вивезення товару за межі митної території України (експортна митна декларація, транспортні документи).

Зловживання механізмом ПДВ-відшкодування - об’єкт постійної уваги контролюючих органів.

Оподаткування імпорту товарів здійснюється за більш складною схемою.

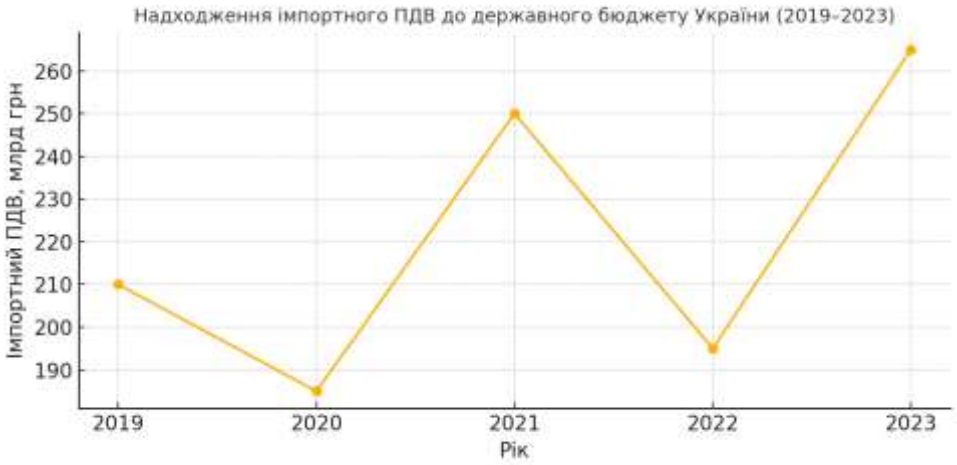

Рис.2.3. - Надходження імпортного ПДВ до бюджету України

Графік демонструє динаміку надходжень ПДВ від імпортних операцій до державного бюджету України протягом 2019–2023 років. Найнижчий показник зафіксовано у 2022 році — внаслідок повномасштабного вторгнення РФ та тимчасового скасування оподаткування окремих товарів. У 2023 році простежується часткове відновлення імпорту та податкових надходжень.

На відміну від експорту, імпорт оподатковується в повному обсязі, адже це один із головних інструментів наповнення бюджету та захисту національного виробника.

Основні податки при імпорті:

Податок на додану вартість (ПДВ) — 20% від митної вартості + мито + акциз (якщо є).

Імпортне мито:

- специфічне (фіксована сума за одиницю товару);

- адвалорне (у відсотках до митної вартості);

Комбіноване тобто – різне за призначенням. Акцизний податок — для певних категорій товарів: алкоголь, тютюн, паливо, транспортні засоби. Митні збори (у рідкісних випадках: антидемпінгові, спеціальні, компенсаційні - застосовуються згідно з рішенням МКМТ).

Визначення митної вартості здійснюється при митному оформленні.

Базується на контрактній ціні з урахуванням доставки, страхування, ліцензійних платежів тощо. Служба митного контролю має право провести коригування митної вартості.

Механізми податкового контролю та адміністрування.

Єдине вікно на митниці: електронне оформлення, обмін документами з Державною митною службою, ДПС, банками, фітосанітарними, ветеринарними та іншими органами.

Автоматизований облік ПДВ: розрахунок у режимі реального часу, контроль ліміту податкового кредиту, перевірка ризиковості суб'єктів.

Попереднє класифікування товарів — для запобігання маніпуляціям із кодами УКТ ЗЕД. Угоди про вільну торгівлю та пільгові режими.

Україна є учасником ряду міжнародних торговельних угод, які впливають на рівень оподаткування:

З ЄС — угода про асоціацію передбачає вільний доступ українських товарів до європейського ринку (знижені ставки мит).

З Канадою, Великою Британією, Ізраїлем — діють зони вільної торгівлі.

Пільги при імпорті обладнання для виробництва в умовах війни (наприклад, генератори, старлінки, дрони) — тимчасово звільнені від ПДВ та мита.

Вплив війни на оподаткування ЗЕД проявляється.

Після початку повномасштабної агресії РФ в 2022 році в Україні було тимчасово спрощено низку процедур:

- скасовано мита та ПДВ на критичний імпорт (тимчасово);
- спрощено реєстрацію митних декларацій;
- посилено контроль за імпортом російських товарів (заборона, санкції).

Механізми оподаткування експорту та імпорту в Україні виконують подвійну функцію: бюджетоутворюючу (через оподаткування імпорту) та економічно-стимулюючу (через підтримку експорту). В умовах воєнного стану держава продовжує адаптувати податкові та митні механізми до реалій війни, стимулюючи критичний імпорт і зберігаючи експортну активність.

2.3. Формування митної вартості та індикативних цін

Митна вартість товару — один із ключових елементів механізму оподаткування імпорту. Саме вона є базою для нарахування мита, ПДВ, акцизного податку та інших обов’язкових платежів. Тому визначення митної вартості є не лише технічною процедурою, а й інструментом фіскальної та торговельної політики держави. Водночас питання точного і справедливого формування митної вартості в Україні часто стає об’єктом спорів між бізнесом і митними органами.

Митна вартість — це ціна товару, яка використовується для цілей митного оподаткування. Вона повинна відображати реальну економічну вартість товару на момент перетину митного кордону України.

Формування митної вартості регламентується:

- Митним кодексом України (розділ III),
- Рішенням СОТ про митну оцінку (GATT 1994), яке є частиною міжнародних зобов’язань України.

До митної вартості можуть бути включені (якщо не враховані в інвойсі):

- вартість доставки до кордону України (фрахт, страховка);
- іцензійні платежі, роялті;
- витрати на тару, пакування;
- вартість допоміжних товарів або послуг;
- комісійні брокерів або агентів.

Індикативні ціни застосовуються для низки товарів, де існують сумніви щодо вірогідності митної вартості та відповідності ринковій ціні.

Індикативні ціни — це довідкові ціни, які митні органи використовують для перевірки достовірності заявленої митної вартості. Вони формуються на основі митної статистики, даних міжнародної торгівлі, а також цінових баз (наприклад, інформація з мит інших країн, бірж, платіжних систем).

В Україні індикативні ціни не є обов'язковими до застосування, але митниця може ініціювати коригування митної вартості, якщо виявить, що заявлена ціна істотно нижча за середню по аналогічних поставках.

Оцінка ризиків і перевірка митної вартості здійснюється безпосередньо при митному оформленні.

Митні органи мають право провести:

- огляд контрактів, інвойсів, транспортних документів;
- зробити запити до банку або іноземного контрагента;
- зробити перевірку структури бізнесу (зв'язки між покупцем і продавцем).

У разі сумнівів у достовірності митної вартості:

- митниця може коригувати митну вартість;
- надати вмотивоване рішення про зміну методу оцінки;
- затримати випуск товару до вирішення спору.

Практичні проблеми і ризики оподаткування.

"Заниження митної вартості" — поширена схема мінімізації податків;

Суб’єктивізм оцінки з боку митниці — може призвести до затримок та судових позовів;

Недосконаліть баз даних індикативних цін — особливо в разі імпорту нових товарів.

Підприємства часто скаржаться на непрозорість критеріїв коригування вартості, надмірне використання резервного методу №6, а також затримки митного оформлення через спори.

Формування митної вартості — це складний і важливий процес, що впливає на фінансові результати підприємства. Хоча основним принципом має бути достовірність контрактної ціни, на практиці підприємства часто стикаються з використанням індикативних цін, які можуть викликати конфлікти.

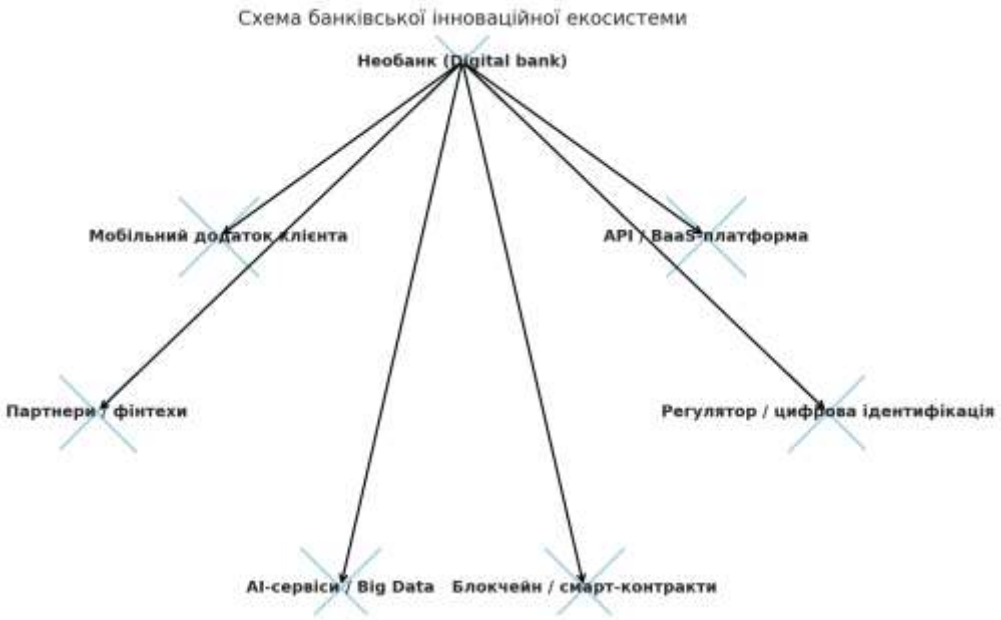
Для уникнення ризиків імпортерам слід:

- готувати повний пакет документів;
- чітко обґрунтовувати ціни в контрактах;
- відстоювати свої права в разі неправомірного коригування.

Гармонізація підходів митниці з принципами СОТ та прозорість критеріїв оцінки — ключ до підвищення довіри та ефективності митного регулювання в Україні.

2.4. Нові форми банківських операцій

Сфера банківських операцій у XXI столітті зазнала істотної трансформації під впливом технологічних інновацій, глобалізації та зміни поведінки споживачів. Традиційні моделі банкінгу — із переважанням фізичних відділень, паперових процесів та локальних інструментів — стрімко змінюються. У сучасній міжнародній практиці спостерігається впровадження нових форм банківських операцій, які істотно змінюють роль банку як посередника.

2.4. – структура банківського середовища

Необанки — це фінансові установи, які надають усі послуги виключно онлайн, без фізичної інфраструктури. Найбільш відомі приклади — Revolut (Велика Британія), N26 (Німеччина), Monzo, Chime (США).

Основні особливості:

- відкриття рахунку та ідентифікація через мобільний додаток;
- мультивалютні картки та безкоштовні міжнародні перекази;
- спрощене обслуговування малого бізнесу;
- інтеграція з криптовалютами та інвестиційними сервісами.

Необанки особливо популярні серед фрилансерів, IT-компаній та молоді.

Банкінг як сервіс (Banking-as-a-Service, BaaS) - це модель, коли банківська інфраструктура надається як хмарний сервіс для інших компаній, які вбудовують її у свої продукти.

Наприклад:

- фінтех-компанії можуть відкривати рахунки або видавати картки через API банку;

- маркетплейси або рітейлери інтегрують оплату, розстрочку, мікрокредити.

BaaS спрощує доступ до фінансових функцій для нефінансових компаній. Приклад — Solarisbank (Німеччина), Railsr (Велика Британія).

Кроскордонний банкінг (cross-border banking) стимулює розвиток глобальної торгівлі потребує швидких і дешевих міжнародних операцій.

Форма банкінгу	Приклади банків / сервісів
Необанкінг (digital-only)	Revolut, N26, Monzo, Chime
Banking-as-a-Service (BaaS)	Solarisbank, Railsr
Кроскордонний банкінг	Wise, Payoneer, Airwallex
Блокчейн і смарт-контракти	RippleNet, Stellar, JPM Coin
ESG-банкінг	Triodos Bank, Aspiration Bank
AI та аналітика	JPMorgan AI Lab, Bank of America Erica

Нові форми:

- інноваційні SWIFT-платформи з трекінгом переказів (SWIFT gpi);
- мультирегуляторні рахунки для компаній, які ведуть бізнес у кількох країнах;
- використання платформ типу Wise, Payoneer, Airwallex для міжнародного банкінгу.

Смарт-контракти та блокчейн-банкінг та їх застосування блокчейн-технологій у банківських розрахунках дозволяє автоматизувати процеси, підвищити прозорість і знизити витрати.

Смарт-контракти можуть автоматично виконувати платіж після настання визначених умов. Цифрові валюти центральних банків (CBDC) — активно тестуються в Китаї, ЄС, Індії.

Ripple, Stellar — мережі для миттєвих міжнародних розрахунків між банками.

ESG-банкінг та стейкхолдерський підхід.

Нові форми банкінгу також включають банки з орієнтацією на соціальні та екологічні цілі:

- спеціальні «зелені» кредити;
- соціальні облігації;
- відкритість і прозорість даних про екологічний вплив банків.

Приклад — Triodos Bank (Нідерланди), який інвестує лише у стійкі проєкти. Аналітика, big data та AI у банківських операціях активно допомагають ЗЕД.

Нові банківські сервіси активно інтегрують штучний інтелект:

- чат-боти для клієнтської підтримки;
- автоматична перевірка транзакцій на ризик;
- персоналізовані фінансові поради на основі поведінки користувача.

Банки, що впровадили AI-платформи, демонструють вищий рівень задоволеності клієнтів і зниження витрат на обслуговування.

Нові форми банківських операцій у міжнародній практиці радикально змінюють банківський ландшафт. У центрі змін — цифровізація, відкритість, персоналізація і трансформація ролі банку. Інтеграція з фінтехом, блокчейном, хмарними технологіями та аналітикою відкриває нові горизонти для доступного і клієнтоорієнтованого банкінгу.

Українська банківська система також інтегрується у ці тренди: активно розвиваються дистанційне відкриття рахунків, мобільні додатки, API для бізнесу. Подальше впровадження нових форм банкінгу стане важливим чинником стійкості та інноваційного розвитку.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Актуальність теми «Механізми ЗЕД платежів при імпорті в умовах воєнного часу» зумовлена необхідністю швидкого обігу грошових коштів в експортно-імпортних операціях та уникнення проблем з заходами валютного контролю, відповідних санкцій та ускладнень руху товарів.

Характерною рисою глобалізації світової економіки є гармонізація та уніфікації національних податкових та митних систем з метою реалізації податкової та митно-тарифної політики, яка б стала приваблива для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, інвесторів та одночасно забезпечувала фіскальні потреби національних бюджетів.

Внаслідок поглиблення глобалізації все більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності прагнуть зміцнити або зайняти домінантну позицію на світових товарних ринках, спрямовуючи значні фінансові ресурси за кордон. Тому чимало держав намагаються скоординувати податкову та митну системи таким чином, щоб створити привабливі умови для нарощення експортної зовнішньоекономічної діяльності та забезпечити іноземним інвестиціям режим найбільшого сприяння. Значний науковий та практичний інтерес також становлять питання оптимізації податкового тягаря на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також усунення міжнародного подвійного оподаткування та повнішого дотримання у сфері митного оподаткування принципів, які вироблені податковою теорією та використані при формуванні вітчизняної податкової системи.

Теоретичне підґрунтя до розуміння проблем пов'язаних з оподаткуванням зовнішньоекономічної діяльності досліджували у працях відомі закордонні економісти-науковці: Д. Кейнс, Д. Рікардо, А. Сміт, А Файоль, Б. Олін, Дж. Мілль, М. Познер, П. Кругман, С. Ліндер та інші. Різноманітні аспекти оподаткування зовнішньоекономічних операцій розкрито у працях українських науковців: В. Андрущенка, І. Бережнюка, А. Войцещука, О. Гребельника, Ю. Іванова, А. Крисоватого, С. Кваші, А. Філіпенка, В. Федосова та інших.

Метою даної роботи є розробка та впровадження оптимального механізму здійснення платежів, який дозволить забезпечувати мінімальне заморожування оборотних коштів.

Для досягнення мети були поставлені та виконані наступні завдання:

- проаналізувати теорію та специфіку ЗЕД платежів;
- систематизувати статистику та динаміку ЗЕД в Україні;
- розглянути види та форми платежів;
- сформулювати рекомендації для підприємства харчової промисловості в період воєнного часу.

Об’єктом дослідження виступає зовнішньоекономічна діяльність підприємства в умовах воєнного часу.

Предметом дослідження дипломної роботи виступає розрахункова діяльність підприємства в умовах ЗЕД.

Проаналізовано нормативні акти, які регулюють порядок розрахунків в валюті в Україні, зокрема Податковий кодекс та закони України, та останні зміни, що були ухвалені Верховною Радою України. Для визначення сучасного стану платежів розглянуто динаміку обсягів розрахунків продажів та частки платежів українських товарів на внутрішньому ринку в динаміці у період з 2010 до 2020 рр.

Визначено, що в динаміці зовнішньоекономічної діяльності переважають розрахунки в доларах (55%) , євро (40%) та інших валютах, переважно у польських злотих. Переважають прямі платежі у вигляді передплати повної або часткової.

Проведений аналіз виявив, що існує необхідність в активізації банківського кредитування зовнішньоекономічних операцій в іноземних валютах та короткострокового кредитування (овердрафтів) на період здійснення угоди та митного оформлення товару.

Сформульовано основні тенденції розвитку ринку банківських послуг, використання нових захищених методів електронних платежів, які пов’язані із технологіями доставки та дропшипингом.

Пропонується процедури страхування експортних ризиків (Hermes) та спрощені варіанти доступу на валютний ринок.

В роботі використовувались науково-аналітичні методи загального та спеціального застосування, базою слугувати сучасні маркетингові видання та нормативно-технічна документація про механізми митних платежів.

Оподаткуванню ЗЕД притаманно ряд особливостей, як за країнами, так і за видами ЗЕД окремої конкретної країни. Це зумовлено двома обставинами: у кожній країні функціонує національна система оподаткування, що має характерні особливості, зумовлені політичним, економічним та соціальним режимом країни; у кожній країні різноманіття видів ЗЕД породжує різноманітні механізми оподаткування, у зв'язку з урахуванням особливостей тієї чи іншої діяльності.

Для захисту своїх податкових інтересів у сфері ЗЕД країна має визначити свої правила за такими найважливішими позиціями, як: порядок визначення резидентства платників податків суб’єктів ЗЕД; порядок визначення «національності» комерційної діяльності; порядок визначення «національності» доходу (або джерела доходу); порядок заліку сплачених за кордоном податків. Основними складовими системи усунення подвійного оподаткування є встановлення особливого порядку оподаткування іноземних суб’єктів економічної діяльності та особливого порядку оподаткування зовнішньоекономічної діяльності суб’єктів економічної діяльності, та закріплення їх законодавчими нормативно-правовими актами та міждержавними угодами про співробітництво.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

\

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

2. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/959-12#Text

3. Белінська Я.В., Коляда П.Б., Чернова О.В., Юр'єва П.Б., Назаров М.І. Експортно-імпортні операції :навч. посібник. Ірпінь : ВПЦ УДФСУ, 2018. 254 с.

4. Юр'єва П.Б. Зовнішня торгівля країни в умовах глобальних трансформацій: аналітичний інструментарій. Інфраструктура ринку. 2019. № 29. С. 51–57. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/10.pdf

5. Микитенко Т.В. Вплив європейської інтеграції на зовнішньоекономічну діяльність. Приазовський економічний вісник. 2019. № 6(17). С. 13–16. URL: http://pev.kpu.zp.ua/archives

6. Зовнішня торгівля України у 2019 році : стат. зб. Київ : Держ. служба статистики України, 2020. 166 с.

7. Зовнішня торгівля України у 2020 році : стат. зб. Київ : Держ. служба статистики України, 2021. 133 с.

8. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. URL: http://www.ukrstat. gov.ua

9. Бюджет України : стат. зб Міністерства фінансів України Міністерство фінансів України.

URL: https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik

10. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text.

11. Олійник О.В. Державна зовнішньоторговельна політика як об’єкт дослідження в наукових працях українських та закордонних дослідників / О.В. Олійник, В.В. Ксендзук // Економіка, управління та адміністрування. – 2020. – № 4 (94). – С. 123–130. doi: 10.26642/ema-2020-4(94)-123-130.

12. Олійник О.В. Державне управління зовнішньоторговельною діяльністю країни в умовах воєнного стану / О.В. Олійник, В.В. Ксендзук // Економіка, управління та адміністрування. – 2022. – № 4 (102). – с. 50–60. doi: 10.26642/ema-2022-4(102)-50-60.

13. Ievdokymov V.V. Refugee and asylum seeker policies: the experience of the EU Eastern Partnership countries / V.V. Ievdokymov, K.V. Shymanska // Економіка, управління та адміністрування. – 2019. – № 3 (89). – С. 99–105. doi: 10.26642/ema-2019-3(89)-99-105.